

Illésházy-könyvtár(ak)

→Illésházy István a 16. sz.-ban emelkedett a mo.-i arisztokrácia tagjai sorába. Könyvszeretetéről a trencsényi várban 1603-ban összeírt könyvtára tanúskodik. Miután a császár elleni fellépése kegyvesztettségét és javainak elvesztését eredményezte, a családnak újra kellett kezdenie a birtokszerzést. A Thurzókkal való rokoni kapcsolataik nagyban segítettek őket, hiszen →Thurzó György 1609--16 között Mo. nádora volt. Az I. család a Trencsén m.-i Dubnicon alakította ki központi udvarát, könyvtárakat is itt gyűjtötték generációkon keresztül. Az 1792-es könyvtárrendezéskor már 8000 kötetes a bibliotéka. I. István (1762--1838) 1835-ben döntött úgy, hogy ezt a könyvállományt a Magyar Nemzeti Könyvtárnak ajándékozza. A Széchényi Könyvtár állományába integrálódott ~ az egyik legjelentősebb olyan gyűjtemény volt, amely Mo.-on keletkezett, s amelyet folyamatosan gyarapítottak a 17. sz. eleje óta (nem aukción vásárolták, s nem kerültek hozzá nagyobb hagyatékok). Legértékesebb darabjai a →Thurzó-könyvtárból jutottak Dubnicra. Ezek közé tartozik Francesco Barbaro *De re uxoria* (A házasságról) c. műve, továbbá Pietro →Ransano történeti munkája, amelyet Hunyadi Mátyásnak írt, de annak halála után Nápolyba vitte magával. A *Ransanus-kódex* (OSZK, Cod. Lat. 249) több 16. sz.-i tulajdonos után Thurzó Györgyé, majd →Illésházy Gásparé lett. A 18. sz. végén →Jankovich Miklós gyűjteményébe, majd onnan a Nemzeti Könyvtárba került.

Irod.: Berlász Jenő, *Az Illésházy-könyvtár. Fejezet az Országos Széchényi Könyvtár állománytörténetéből*, OSZK Évk, 1967; Kelecsényi Gábor, *Múltunk neves könyvgyűjtői*, Bp., 1988, 220--233; Ötvös Péter, *Egy főúri könyvtár a 17. század elején. Illésházy István*, in *Az értelmiség a 16--17. századi Magyarországon*, szerk. Zombori István, Szeged, 1988; Helena Saktorová, *Thurzó György nádor és az Illésházak családi könyvtára*, in *Kék vér, fekete tinta*, [2005].

Monok István